

Strategia de dezvoltare a sistemului statistic național și regional

Development strategy of national and regional statistical system

Oleg FRUNZE,
doctor, lector universitar,
Academia de Administrare Publică

SUMMARY

Development strategy of national statistical system constitutes a framework for institution consolidation intended for the formation and sustainable development of the capacities of national statistics by ensuring human and technological resources through the adoption of modern management practices and international statistical standards.

Keywords: *development strategy, statistical system, statistics.*

REZUMAT

Strategia de dezvoltare a sistemului statistic național constituie cadrul de consolidare instituțională, destinat construirii și dezvoltării durabile a capacităților statisticii naționale, prin asigurarea resurselor umane și tehnologice, prin adoptarea practicilor manageriale moderne și a standardelor statistice internaționale.

Cuvinte-cheie: *strategie de dezvoltare, statistică, sistem statistic.*

La finele anului 2016, Guvernul Republicii Moldova a aprobat două documente de importanță majoră pentru consolidarea sistemului statistic național: Proiectul de lege cu privire la statistica oficială, elaborat de către Biroul Național de Statistică în scopul armonizării legislației naționale cu aquis-ul UE în domeniul statistic; proiectul de lege reglementează organizarea și funcționarea sistemului unic al statisticii oficiale, stabilește cadrul juridic pentru dezvoltarea, producerea, diseminarea și coordonarea statisticii oficiale, în conformitate cu cerințele și bunele practici europene; și Strategia de dezvoltare a Sistemului Statistic Național pentru perioada 2016-2020 cu scopul de a susține consolidarea și recunoașterea rolului statisticii oficiale în societate, ca un prim demers esențial ce acoperă întregul sector statistic național și propune obiective și măsuri de

ordin strategic pentru sporirea capacităților sistemului statistic de a face față solicitărilor crescânde de date statistice oficiale la nivel național și internațional.

Existența unei Strategii de Dezvoltare a Sistemului Statistic Național reprezintă o continuare firească a afirmării statului european Republica Moldova și o manifestare a interesului pentru valorile democratice ale statelor moderne.

Strategia de Dezvoltare a Sistemului Statistic Național 2016-2020 reprezintă un ansamblu de obiective și acțiuni prin care se urmărește, într-o concepție coerentă și integratoare, implicarea tot mai eficientă a statisticii în programele și politicile naționale de dezvoltare economică și socială, în integrarea deplină a statisticii Republicii Moldova în Sistemul Statistic European.

Ariile de acoperire ale Strategiei privind

statisticile oficiale sunt diversificate și extinse cu prioritate în domeniile care se încadrează în obiectivele strategice ale țării prevăzute în Strategia „Moldova 2020” și în strategiile sectoriale (sănătate, educație, agricultură, mediu, energie, justiție, ocuparea forței de muncă, dezvoltarea regională etc.). La fel, reforma administrativ-teritorială este o premisă pentru dezvoltarea interesului pentru statisticile regionale și inițierea procesului de reorganizare a infrastructurii regionale a BNS.

Drept viziune a Strategiei pentru o perioadă lungă de timp este consolidarea parteneriatelor durabile dintre producătorii, furnizorii și utilizatorii de date, îmbunătățirea capacităților profesionale ale statisticienilor la toate nivelurile administrative și optimizarea proceselor statistice, implementând standarde de management al calității în statistică și promovând cultura statistică în societate, se urmărește de a ajunge la un Sistem Statistic Național durabil, coordonat și eficient.

În același timp, Strategia a fost concepută și structurată în concordanță cu premisele strategice ale dezvoltării Sistemului Statistic Național până în anul 2020, ținând seama de obiectivele statistice comunitare ale Uniunii Europene, precum și de o serie de alte cerințe informaționale ale unor utilizatori interni și externi.

Elaborarea Strategiei de Dezvoltare a Sistemului Statistic Național 2016-2020 a pornit de la stadiul actual al activității Biroului Național de Statistică – coordonator al sistemului statistic național – de la misiunile și sarcinile sale, conform normelor legale existente, baza fundamentului viitoarelor obiective ale dezvoltării sale, în concordanță cu cerințele evoluției societății moldovenești.

Implementarea acțiunilor Strategiei consolidează poziția statisticii în societatea moldovenească, diminuează sau elimină semnificativ deficiențele actuale ale Sistemului Statistic Național și fortifică compo-

nentele esențiale ale acestuia. Principalele rezultate ținute în urma realizării Strategiei în perioada de până în anul 2020 sunt:

- un grad sporit de utilizare a statisticilor de către factorii naționali de decizie și utilizatorii de date statistice;
- performanțe îmbunătățite ale sistemului național de producție statistică;
- capacități sporite de asigurare cu date statistice de calitate și în corespundere cu cerințele naționale și internaționale de informații și produse statistice;
- principalele procese de producție statistică reactualizate în condiții de modernizare tehnologică și eficiență operațională;
- un grad sporit de automatizare a proceselor de colectare și prelucrare a informației statistice;
- un nivel înalt de pregătire teoretică și practică a personalului din sistemul statistic național;
- condiții îmbunătățite de dezvoltare a carierei și a salarizării în sistemul statistic național;
- rolul Biroului Național de Statistică și al altor unități statistice din administrația publică centrală și locală consolidat și recunoscut în consens cu importanța, complexitatea și diversitatea statisticii oficiale;
- siguranța și predictibilitatea finanțării activităților statistice pe termen lung;
- relații dezvoltate de cooperare și parteneriat regional și internațional în statistică;
- nivel crescut de cultură statistică generală în societate.

Misiunea Strategiei de Dezvoltare a Sistemului Statistic Național presupune devenirea într-o perioadă de timp drept sistem dezvoltat și durabil, care colectează, procesează și diseminează statistici oficiale obiective, credibile și oportune pentru fundamentarea deciziilor, cercetare, prognozare și informarea generală a societății.

În vederea îndeplinirii misiunii date Strategia de Dezvoltare a Sistemului Statistic Național este structurată pe două obiective generale prioritare care au în componența

lor obiective strategice specifice și măsurile corespunzătoare fiecărui obiectiv. Măsurile sunt concretizate prin acțiuni ce se regăsesc în Planul de acțiuni al Strategiei.

Direcțiile prioritare depistate au fost compuse din două componente, prima se referă la calitatea îmbunătățită a produselor și serviciilor statistice și componenta a doua - consolidarea cadrului instituțional al Sistemului Statistic Național.

Obiectivele specifice propuse pentru prima componentă sunt: statistica oficială aliniată la standardele de calitate internaționale; produsele și serviciile statistice diversificate, dezvoltate și consolidate; datele și informațiile statistice eficient diseminate și utilizate în societate.

O componentă din proiectul de guvernanță e-Transformare este e-Statistica. Strategia „Moldova Digitală 2020” vine să completeze componenta de e-Statistică și oferă suplimentar un fundament juridic pentru multe dintre inițiativele de e-Statistică cum ar fi: asigurarea accesului la infrastructura de comunicații pentru oficiile teritoriale (regionale) de statistică; crearea de servicii electronice și digitalizarea datelor statistice (interoperabilitate); digitalizarea serviciilor prestate de BNS; creșterea abilității forței de muncă a sectorului statistic în utilizarea soluțiilor TIC.

Trei măsuri principale, respectiv, trei indicatori vor asigura obținerea rezultatelor corespunzătoare obiectivului de „Aliniere a statisticii oficiale la standardele de calitate”, pe care Sistemul Statistic Național le vizează în orizontul de timp pentru care strategia de dezvoltare este elaborată.

Introducerea sistemului de calitate prevede și indicatorul: procese statistice aliniate la standardele internaționale de calitate la nivelul Modelului Generic al Proceselor Statistice.

Optimizarea proceselor de producție statistică prevede indicatorul următor: frecvența acțiunilor de optimizare a proceselor de producție în cadrul Sistemului Sta-

tistic Național ce se va prezenta drept „continuă - cu o regularitate minimă anuală” față de „ocazional” actualmente.

Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii Tehnologiilor Informaționale a Sistemului Statistic Național prevede indicatorul: nivelul de modernizare al sistemului la alt nivel mai „ridicat” cu un grad de automatizare al proceselor statistice de 80%.

Măsurile principale dedicate obiectivului de „Consolidare, dezvoltare și diversificare a produselor și serviciilor statistice” se compun din patru prevederi și, respectiv, patru indicatori:

- *dezvoltarea statisticii macroeconomice* - disponibilă și comparabilă cu indicatorii Eurostat/ONU în domeniul statisticii privind conturile naționale, comerțul exterior, prețurile;

- *dezvoltarea statisticii agricole și a mediului înconjurător* - disponibilă și comparabilă cu indicatorii Eurostat/ONU în domeniul statisticii agriculturii și mediului;

- *dezvoltarea statisticii întreprinderilor* - disponibilă și comparabilă cu indicatorii Eurostat/ONU în domeniul statisticii: întreprinderilor pe termen lung și scurt, energeticii, transporturilor, tehnologiilor informaționale și comunicațiilor, turismului, inovării;

- *dezvoltarea statisticilor sociale* - disponibile și comparabile cu indicatorii Eurostat/ONU în domeniul statisticii: populației, demografiei și migrației internaționale, pieței muncii, educației, sănătății, condițiilor de viață.

Două măsuri principale și, respectiv, doi indicatori vor asigura atingerea rezultatelor corespunzătoare obiectivului „Date și informații statistice eficient diseminate și utilizate”:

- *îmbunătățirea diseminării datelor și accesul la date statistice* - ecartul termenelor între data colectării informației și data diseminării se va reduce cu 25% față de situația actuală;

- *promovarea culturii statistice la nive-*

lul utilizatorilor - numărul utilizatorilor de statistici oficiale va crește către anul 2020 cu 30% comparativ cu cel actual.

Implementarea acțiunilor acestei direcții prioritare este în responsabilitatea tuturor producătorilor de date și statistici oficiale care vizează: a) relațiile dintre producătorii de date ce activează în cadrul Sistemului Statistic Național cu furnizorii de date și informații primare și utilizatorii de date; b) accesul la datele și informațiile statisticilor oficiale; c) criteriile de conformitate cu standardele UE privind statisticile oficiale; d) logistica (mijloacele tehnice) de colectare, procesare și diseminare a datelor; e) efortul de colectare de date primare pentru același indicator statistic și sarcina de răspuns a respondenților (furnizorilor de date primare); f) costul de producere a informațiilor statistice; g) soluțiile de promovare a produselor și serviciilor statistice; h) credibilitatea în statistică, respectiv a „brand-ului” statisticii oficiale și j) comunicarea și relaționarea cu actorii implicați în procesul statistic.

Pentru cea de a doua componentă prioritară sunt propuse următoarele obiective specifice: Sistemul Statistic Național consolidat sub aspect organizațional, operațional și funcțional; rolul consolidat de coordonator pentru Sistemul Statistic Național al Biroului Național de Statistică.

Trei măsuri și, respectiv, trei indicatori vor asigura obținerea rezultatelor corespunzătoare obiectivului privind consolidarea organizării, operaționalizării și funcționării Sistemului Statistic Național.

Consolidarea politicilor publice și a coordonării statisticii prin care se urmărește gradul de adaptare a conceptelor managementului statisticii naționale la buna guvernare ce va fi de 75%, comparativ cu 60% la ora actuală.

Fortificarea managementului resurselor umane în Sistemul Statistic Național va menține fluctuația de personal în statistică la 5%.

Finanțarea, susținută și sustenabilă a

activităților statistice, va asigura gradul de alocare a resurselor financiare pentru realizarea Planurilor operaționale ale Strategiei în mod integral față de 60% la ora actuală.

Trei măsuri sunt prevăzute, la fel și trei indicatori în vederea atingerii rezultatelor obiectivului și, respectiv, trei indicatori privind consolidarea rolului de coordonator al Biroului Național de Statistică în cadrul Sistemului Statistic Național:

- *optimizarea/redefinirea atribuțiilor și funcțiilor Sistemului Statistic Național* - nivelul de implementare a prevederilor legale cu privire la structura și atribuțiile membrilor Sistemului, considerat „ridicat”, actualmente - „scăzut” (neevaluat);

- *coordonarea Sistemului Statistic Național de către BNS ca serviciu de interes general* - nivelul de coordonare metodologică și tehnică asigurat de BNS în cadrul Sistemului este apreciat ca corespunzător în perspectiva anului 2020;

- *determinarea și recunoașterea producătorilor de date statistice* - 10% ale indicatorilor statistici produși de alți producători de date statistice cuprinse în publicațiile emise de BNS și numărul producătorilor de date statistice care se conformează Codului de Bune Practici crescut.

În sensul obiectivului de consolidare a rolului de coordonator în cadrul Sistemului Statistic Național optimizarea și reorganizarea BNS (aparatură centrală și oficiile teritoriale) se asigură prin crearea de centre regionale și redistribuirea personalului din structurile teritoriale pentru echilibrarea resurselor necesare întru acoperirea obiectivelor și sarcinilor în creștere permanentă ale BNS.

Mecanismele de implementare a Strategiei presupun procesul de planificare a activităților Sistemului Statistic Național, care este structurată în mai multe niveluri și include:

- *Strategia de Dezvoltare a Sistemului Statistic Național*, elaborată pentru o perioadă de 5 ani ce vizează activitatea

întregului Sistem Statistic Național;

- Planul de acțiuni multianual pentru Sistemul Statistic Național, care include activități întru realizarea Strategiei;

- Planul anual de acțiuni, întru realizarea Strategiei de Dezvoltare a Sistemului;

- Programul lucrărilor statistice ale Biroului Național de Statistică, elaborat anual și aprobat de Guvernul Republicii Moldova;

- rapoartele financiare ale aparatului central și ale Serviciului informațional pe lângă BNS;

- în cazul direcțiilor și secțiilor teritoriale de statistică, aprobate de directorul general al BNS, se prevede: volumul și denumirea lucrărilor, instrumentarul, periodicitatea elaborării, modalitatea de prezentare și termenele de prezentare a lucrărilor la BNS și organele administrației publice locale;

- planurile trimestriale de activitate a BNS.

Reformele din administrația publică necesită un sistem statistic național viabil și dinamic, antrenând o paletă largă de participanți sectoriali. Astăzi, sistemul menține cu dificultate ritmul accelerat al nevoii de informare cu date statistice relevante, corecte și diseminate în timp util către factorii de decizie. Eficiența activităților Sistemului Statistic Național a devenit o provocare continuă în ultimii ani, dată fiind dinamica crescută a reformelor și a legislației, dar și modul neuniform și lipsit de coordonare a procesului de dezvoltare a produselor și lucrărilor statistice, toate fiind dependente și de contextul în continuă degradare privind remunerarea, fluctuația, dezvoltarea abilităților profesionale.

BIBLIOGRAFIE

1. Legea Republicii Moldova cu privire la statistica oficială nr. 412-XV din 9 decembrie 2004, În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 1-4 din 01.01.2005.

2. Legea privind accesul la informație în Republica Moldova nr. 982 -XIV din 11 mai 2000. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 88 din 28.07.2000.

3. Regulamentul (CE) nr. 223/2009 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 martie 2009 privind statisticile europene. Jurnalul Oficial al Uniunii Europene din 31.03.2009.

4. Codul de Bune Practici al Statisticilor Europene, adoptat de Comitetul Statistic European la 28 septembrie 2011. Institutul Național de Statistică, București, 10 p.

5. Principii de diseminare a informației statistice. În: http://www.statistica.md/public/files/despre/legi_hotariri/Principii_de_diseminare_a_informatiei_statistice.pe_site.pdf (accesat la 02.02.2017).

6. Notă informativă la proiectul de lege cu privire la statistica oficială, În: http://cna.md/public/files/rapoarte_expertiza/3324legestatisticaoficiala.pdf (accesat la 05.02.2017).

7. Proiectul de lege cu privire la statistica oficială. În: <http://www.particip.gov.md/proiectview.php?l=ro&idd=2844> (accesat la 05.02.2017).

Prezentat: 6 februarie 2017.

E-mail: frunze_oleg@yahoo.com